

Rüstem Aslan

ODYSSEUS

Hoş Geldin Yabancı

—
Araştırma
İnceleme
—

Prof. Dr. Rüstem Aslan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Prehistorya Anabilim Dalı'ndan mezun oldu.

1988 yılında Prof. Dr. M. Osman Korfmann'ın başlattığı yeni dönem Troya kazılarına öğrenci olarak katıldı. Lisans sonrasında Tübingen Üniversitesi'nde (Almanya) Prof. Korfmann'ın yanında Troya ve Troas konusunda yüksek lisans ve doktora çalışması yaptı. 1988 yılından itibaren Anadolu'nun farklı bölgelerindeki (Tekirdağ, Urfa, Diyarbakır) arkeolojik çalışmalarının yanı sıra, aralıksız bir şekilde Troya kazılarına katıldı. 2005'te Prof. Korfmann'ın ölümü sonrasında Troya kazı eşbaşkanlığını yaptı. 2013 yılından beri Troya kazı başkanlığını yürütmektedir.

2006 yılından beri Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde arkeoloji dersleri veren Prof. Dr. Rüstem Aslan'ın Troya ve Troas konulu Türkçe, İngilizce, Almanca çok sayıda kitap ve makalesinin yanı sıra, İngilizce ve Almancadan çeviri kitapları da vardır.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Homeros Yeni Başlayanlar İçin
Troya Yeni Başlayanlar İçin

ODYSSEUS

Hoş Geldin Yabancı

Yazan: Rüstem Aslan

Editör: Aslı Güneş

Yayın hakları: © 2026 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Temmuz 2026 / ISBN 978-625-8593-61-7

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Taylan Polat

Sayfa tasarımı: Gökçen Yanlı

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Odysseus

Hoş Geldin Yabancı

Rüstem Aslan

İçindekiler

GİRİŞ: HANGİ ODYSSEUS: BİN BİR YÜZLÜ KAHRAMANI ANLAMAK	15
I. BÖLÜM / ODYSSEUS'UN EVRENİ: BİR KAHRAMANIN PORTRESİ	27
ANTİK DÜNYANIN SEYYAHLARI: SINIRLARI AŞAN KAHRAMANLAR	29
BUGÜN NEDEN HÂLÂ ODYSSEİA OKUYORUZ?	35
II. BÖLÜM / İSİMLERİN VE KÖKENLERİN SIRRİ: KAHRAMANIN KİMLİK KARTI ..	41
KELİMELEİN FİSILDADIKLARI: HOMEROS'TA ADLAR VE EFSANELER	43
BİR İSMİN ANATOMİSİ: ODYSSEUS GERÇEKTE NE DEMEK?	57
“HİÇ KİMSE”: ADSIZLIĞIN ZIRHINA BÜRÜNMEK	60
EGE'NİN İKİ YAKASI: ODYSSEUS ANADOLULU MU?	68
III. BÖLÜM / DESTANIN ANATOMİSİ: DİZELER, GÜNLER VE	
UNUTULMAZ YÜZLER	77
BÜYÜK ÇATININ ALTINDA: 24 KİTAPLIK BİR EDEBİ İNŞA	79
ZAMANIN İPİNİ SARMAK: GÜN GÜN DESTANIN OLAY ÖRGÜSÜ	89
HOMEROS'UN AKTÖRLERİ: TANRILAR, CANAVARLAR VE	
ÖLÜMLÜLER SAHNEDE	99
IV. BÖLÜM / DESTANIN ŞİFRELERİ: MİSAFİRLER,	
YALANLAR VE KOZMİK LABİRENTLER	107
SATIR ARALARINI OKUMAK: DESTANIN ŞİFRELERİNİ ÇÖZEN	
ANAHTARLAR	109
DESTANIN KOORDİNATLARI: SINIRSIZ ZAMAN, BÜYÜLÜ MEKÂN	121
HOŞ GELDİN YABANCI: ANTİK DÜNYADA KAPIYI ÇALMAK VE	
KONUK OLMAK	135
YALANCININ HAKİKATİ: BİR KURMACA USTASI OLARAK KAHRAMAN	168
SONSÖZ: ODYSSEİA'DAN GÜNÜMÜZE İNSAN RUHUNUN	
SONSUZ YOLCULUĞU	189
KAYNAKÇA	194

ODYSSEUS'UN ÖYKÜSÜ

İthaka kralı olan Odysseus, Yunan mitolojisinin en eşsiz, en çok yönlü kahramanlarından biridir ve destanlarda "çok akıllı", "çareler bulan", "çok sabırlı" sıfatlarıyla anılır. Macera kahramanlığının ötesinde, akli ve yaratıcı zekâsıyla modern insan idealinin ilk örneği sayılır.

Homeros'un ilk büyük destanı *İlyada*'da, Troya Savaşı'na gitmemek için önce delilik taklidi yapan, ancak bu yalanı ortaya çıkınca savaşa katılmak zorunda kalan bir Odysseus görürüz. Troya surları önünde on yıl süren o meşhur savaşta, kaba kuvvetten çok diplomatik dehası ve kurnazlığıyla öne çıkar. Akhilleus'un savaşa katılmasını sağlayan, Diomedes ile gece karanlığında düşman hattına sızıp keşif yapan odur. En önemlisi, yenilmez görünen Troya şehrinin içten fethedilmesini sağlayan o ünlü "Tahta At" fikrini düşünen ve savaşçıları atın karnına dolduran kişi Odysseus'tur. Ancak onun asıl destanı, savaş bitip herkes evine dönerken denizlerde kaybolmasıyla başlayan Odysseia'dır.

Troya Savaşı biteli on yıl olmuş, Odysseus savaşa gidişinden bu yana toplam yirmi yıldır evinden uzak kalmıştır. Memleketi İthaka'da, karısı Penelope ve oğlu Telemakhos onu umutsuzluk içinde beklemektedir. Saray, Penelope ile evlenip Odysseus'un tahtına ve servetine konmak isteyen,

sayıları yüzü aşan şımarık talipler tarafından işgal edilmiştir. Bu zorbalar her gün sarayda şölenler düzenleyip koyunları, sığırları keserek ailenin malını sömürmektedir.

Aklı ve kurnazlığıyla kocasından geri kalmayan Penelope, taliplerden kaçınmak için bir hile düşünür: Kayınpederi Laertes için bir kefen dokuduğunu ve bu bez bitince bir eş seçeceğini söyler. Gündüzleri dokuduğu bezi geceleri gizlice söke-rek talipleri üç yıl boyunca kandırmayı başarır. Ancak hilesi hizmetçiler tarafından ortaya çıkarılır. Bu sırada, Odysseus'un en büyük koruyucusu olan Tanrıça Athena, Telemakhos'a babasını araması için cesaret verir. Pylos'ta Kral Nestor'u ve Sparta'da Menelaos'u ziyaret eden Telemakhos, babasının hayatta olduğunu, ancak Kalypso adında bir peri tarafından ıssız bir adada tutsak edildiğini öğrenir. Talipler ise dönüş yolunda Telemakhos'u öldürmek için denizde bir pusu kurarlar. Odysseus, deniz perisi Kalypso'nun adası Ogygia'da tam yedi yıl tutsak kalmıştır. Tanrıça, onu kocası yapmak istemekte ve ona ölümsüzlük, sonsuz gençlik vadetmektedir; ancak Odysseus'un tek isteği vatani İthaka'yı ve eşini görebilmektir. Günlerini deniz kıyısında memleket hasretiyle ağlayarak geçirir.

Sonunda baş tanrı Zeus, Odysseus'un evine dönme vaktinin geldiğine karar verir ve haberci tanrı Hermes'i göndererek Kalypso'ya onu serbest bırakmasını emreder. Kendi elleriyle yaptığı bir salla denize açılan Odysseus, on yedi gün açık denizde yol aldıktan sonra, en büyük düşmanı Deniz Tanrısı Poseidon'un öfkesine çarpılır. Poseidon'un yarattığı korkunç bir fırtına salı paramparça eder. Deniz tanrıçası İno'nun yardımıyla boğulmaktan kurtulan Odysseus, bitkin bir halde usta denizciler olan Phaiak'ların ülkesine yüzerek ulaşır. Orada kralın kızı Nausikaa ile karşılaşır ve saraya konuk edilir.

Kral Alkinoos'un sarayında düzenlenen bir şölen, kör ozan Demodokos'un Troya Savaşı'nı anlatması üzerine gözyaşlarını tutamayan kahraman, kimliğini açıklar ve destanın en çarpıcı bölümü başlar: Troya'dan ayrıldıktan sonra başından

geçen on yıllık korkunç macerayı kendi ağzından anlatır. Odysseus ve filosu önce Kikonların şehrini yağmalar, ancak bir karşı saldırıda birçok adamlarını kaybederler. Ardından Lotus Yiyenler ülkesine varırlar. Burada "lotos" adı verilen, yiyenlere sılayı ve geçmişi unutturup orada kalma arzusu veren uyuşturucu bir bitki vardır. Adamları bu bitkiden yiyince dönmek istemez, Odysseus onları zorla gemilere zincirleyip oradan kaçırır.

Dev bir tek gözlü canavar olan Kyklop Polyphemos'un mağarasında mahsur kalırlar. Deniz tanrısı Poseidon'un oğlu olan bu dev, Odysseus'un adamlarından bazılarını acımasızca kafalarını ezerek çiğ çiğ yer. Müthiş bir zekâ örneği sergileyen Odysseus, deve adının Hiç Kimse olduğunu söyler ve onu şarapla sarhoş eder. Dev uykuya dalınca, ateşte kızdırdıkları kocaman bir zeytin dalını devin tek gözüne saplayıp onu kör ederler. Dev acı içinde bağırıp diğer Kykloplardan yardım isterken "Beni Hiç Kimse kör etti!" dediği için diğer devler ona aldırma. Odysseus ve adamları koyunların karınlarının altına saklanarak mağaradan kaçarlar. Ancak kibre kapılan Odysseus denize açılırken gerçek adını haykırınca, Polyphemos babası Poseidon'a Odysseus'un yurduna dönememesi için yalvarır ve böylece denizlerin bitmek bilmeyen laneti başlar.

Rüzgârların tanrısı Aiolos, Odysseus'a iyi niyetle, içinde bütün ters rüzgârların hapsedildiği bir tulum hediye eder. İthaka'ya o kadar yaklaşırlar ki sahildeki ateşleri bile görürler; ancak Odysseus uykuya daldığında, içinde altın olduğunu sanan açgözlü mürettebat tulumu açar. Fırlayan fırtınalar onları geldikleri yere geri savurur. Ardından yamyam devler olan Laistrygonların adasına varırlar; devler on bir gemiyi kayalar fırlatarak paramparça eder ve adamları yerler. Sadece Odysseus'un gemisi kaçıp kurtulabilir.

Aiaie adasında, erkekleri domuzlara ve çeşitli hayvanlara çeviren güçlü büyücü Kirke ile karşılaşırlar. Tanrı Hermes'in verdiği büyümlü bir bitki sayesinde Kirke'nin büyüsünden etkilenmeyen Odysseus, kılıcını çekerek ona boyun eğdirir ve

adamlarını kurtarır. Odysseus ve adamları burada bir yıl boyunca lüks içinde yaşarlar.

Kirke'nin yönlendirmesiyle Odysseus, eve dönüş yolunu öğrenmek için Yeraltı Dünyası'na (Hades) iner. Orada ölülerin kan içerek kısa süreliğine hafızalarına kavuştuğu tüyler ürpertici bir tören yapar. Ünlü kâhin Teiresias'ın ruhu ona, Güneş Tanrısı'nın sığırlarına kesinlikle dokunmamaları gerektiğini, aksi halde tüm mürettebatının öleceğini söyler. Odysseus burada kendi annesi Antikleia, Troya'da birlikte savaştığı Agamemnon ve Akhilleus'un ruhlarıyla da hüzünlü konuşmalar yapar.

Yeraltından dönüşte ölümcül tehlikelerden geçerler. Büyüleyici şarkılarıyla denizcileri çıldırtıp ölüme çeken Sirenlerin adasından geçerken, Odysseus adamlarının kulaklarını balmumuyla tıkar, kendisini ise direğe sımsıkı bağlatarak bu doğaüstü şarkıyı dinleyen tek ölümlü olur. Hemen ardından devasa bir deniz girdabı olan Kharybdis ile mağarasından uzanıp adam yiyen altı başlı canavar Skylla arasından geçmek zorundadırlar. Girdaptan kaçarken altı adamını Skylla'nın çenelerine kurban verir.

Thrinakia adasında rüzgâr çıkmadığı için mahsur kalırlar. Odysseus uyurken, açlıktan çıldıran adamları Teiresias'ın uyarısını hiçe sayarak Güneş Tanrısı'nın kutsal ineklerini kesip yerler. Ceza olarak, denize açıldıklarında Zeus gemiyi bir yıldırımla paramparça eder. Tüm mürettebat boğulur; geminin omurgasına tutunarak sağ kalan tek kişi olan Odysseus, sürüklenerek peri Kalypso'nun adasına ulaşır.

Hikâyeyi dinleyen Phaiaklar, Odysseus'u zengin armağanlarla donatarak büyümlü ve çok hızlı bir gemiyle gizlice İthaka sahiline bırakırlar. Poseidon buna öfkelenerek dönüş yolundaki Phaiak gemisini taşla çevirir. Yirmi yıl sonra vatanına ayak basan Odysseus'u Tanrıça Athena, onu kimse tanımasın diye paçavralar içinde, yaşlı ve kel bir dilenci kılığına sokar.

Odysseus, yoksul bir dilenci olarak eski sadık domuz çobanı Eumaios'un kulübesine sığınır. Bu sırada Pylos'tan dönen

oğlu Telemakhos da talibin pususunu atlatarak kulübeye gelir. Athena'nın büyüü geçici olarak kaldırmasıyla, yirmi yıldır birbirini görmeyen baba-oğul hiçkırıklar içinde kucaklaşır. Birlikte saraydaki talipleri öldürmek için bir plan yaparlar. Odysseus saraya dilenci kılığında girer. Onu ilk ve tek tanıyan, yirmi yıl önce kendisinin yetiştirdiği ancak şimdi yaşlanıp gübre üstüne atılmış olan köpeği Argos olur; sadık hayvan sahibini görünce kuyruk sallar ve heyecandan oracıkta can verir. Sarayda, başta Antinoos ve Eurymakhos olmak üzere taliplerin ağır hakaretlerine, aşağılamalarına ve fiziksel şiddetine maruz kalır ancak kimliğini açık etmemek için sabırla dayanır. O gece Odysseus'un ayaklarını yıkayan yaşlı dadısı Eurykleia, onu bacağındaki eski bir yaban domuzu yarısından tanır, fakat Odysseus planı bozulmasın diye onu ölümle tehdit ederek susturur.

Taliplerin baskısından bunalan Penelope, ertesi gün için bir yarışma düzenler: Her kim Odysseus'un devasa, efsanevi yayını kurmayı başarıp atacağı tek bir oku, arka arkaya dizilmiş on iki baltanın deliklerinden geçirirse ona varacaktır. Taliplerden hiçbiri, tüm güçlerini harcasalar da, bu sert yayın kirisini germeyi başaramaz. Dilenci kılığındaki Odysseus yayı denemek istediğinde herkes alay eder. Ancak o, bir müzisyenin sazının telini bağlaması kadar kolay bir şekilde yayı kurar ve oku on iki baltanın içinden geçirir.

Bu, kıyamet anıdır. Odysseus dilenci paçavralarından sıyrılır ve oklarını şaşkına dönmüş taliplere yönelir. İlk olarak başını çeken zorba Antinoos'u şarap içerken boğazından vurur. Sarayın kapıları kilitlenmiş, silahlar Telemakhos tarafından önceden saklanmış. Odysseus, oğlu Telemakhos, sadık çobanlar Eumaios ve Philoitios'un da yardımıyla, kapana kısılmış olan taliplerin hepsini kanlı bir çatışmada merhametsizce öldürür. Taliplerle yatıp kalkan hain hizmetçiler de asılarak idam edilir ve kan gölüne dönen divanhane temizlenip tütsülenir. Olanları duyan Penelope yılların verdiği acı ve şüphecilikle bunun gerçekten kocası olduğuna inanmakta zorlanır, onu

denemek ister. Odysseus'a, uyuması için yataklarını yatak odasının dışına taşımalarını söyler. Odysseus birden öfkelidir; çünkü o yatağı, avlunun ortasındaki canlı bir zeytin ağacının gövdesini oyarak kendisi yapmıştır ve etrafına duvar örerek yatak odalarını inşa etmiştir. Canlı bir ağaç olduğu için yatağın yerinden oynatılamayacağı sırrını dünyada sadece ikisi bilmektedir. Bu aşikâr nişanı duyan Penelope, gözyaşları içinde kocasının boynuna sarılır.

Ertesi gün Odysseus, köhne bir bağda perişan halde çalışan yaşlı babası Laertes'i bulur ve kendini ona da gözyaşları içinde tanıtır. Öldürülen taliplerin öfkeli aileleri isyan edip intikam almak için ayaklansa da, Tanrıça Athena ve Zeus'un müdahalesiyle çarpışma hemen durdurulur. Tanrıların emriyle İthaka'da düşmanlıklar unutulur ve kalıcı bir barış antlaşması mühürlenerek destan sona erer.

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Odyseia destanı, güçlü, zengin, ihtişamlı bir kralın her şeyini nasıl kaybettiğini, nasıl aç susuz dolaşan bir mülteciye, yaşlı bir dilenciye dönüştüğünü ama aynı zamanda bütün umutların tükendiği anda direnişle, sabırla, akılla, hile ve mücadeleyle her şeyini nasıl geri kazandığını, yıllar sonra sevdiği ailesine nasıl kavuştuğunu anlatan çarpıcı bir hikâyedir.

Anlatılan tüm olaylarda kimliksizleşme, yurtsuzlaşma ve evsizleşme merkezi bir öneme sahiptir. Yabancı ülkeler, yabancı coğrafyalar, yabancı insanlar ve yabancı diller insanın önündeki en büyük maceralardır. *Odyseia* destanı, Akdeniz’in sert, acımasız, fırtınalı denizlerinde Odysseus’un tüm bu engelleri nasıl aştığının bir kronolojisidir.

Prof. Dr. Rüstem Aslan, *Odyseus: Hoş Geldin Yabancı*’da okuru *Odyseia*’yı ve Antik Çağ’ın tüm kodlarını anlamak için eşsiz bir rehber eşliğinde yola çıkarıyor. Bu kitapla sadece üç bin yıllık bir destanı okumayacaksınız, tehlikeli devlerin ve büyücülerin gölgesinde hayatta kalma mücadelesi veren Odysseus’a bizzat eşlik edeceksiniz. “Hiç Kimse” olmaktan çıkıp kendi kaderinin efendisine dönüşen bir adamın adımlarını takip ederken kaba kuvvete karşı aklın, sabrın ve yurt özleminin rehberliğinde Odysseus’la omuz omuza yürüyecek ve bu amansız serüvende kendi “İthaka”nızı keşfedeceksiniz.

